

Judikatūras krājums

TIESAS SPRIEDUMS (trešā palāta)

2024. gada 30. janvārī*

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu – Eiropas Savienības kohēzijas fonds – Regula (EK) Nr. 1083/2006 – 99. un 101. pants – Finanšu korekcijas saistībā ar atklātajām neatbilstībām – Regula (ES) 2021/1060 – 104. pants – Komisijas veiktas finanšu korekcijas – Komisijas lēmums, ar ko daļēji atceļ ieguldījumu no šī fonda – Spēkā esamība – Eiropas Savienības Pamattiesību harta – 41. pants – Tiesības uz labu pārvaldību – 47. panta pirmā daļa – Tiesības uz efektīvu tiesību aizsardzību

Lietā C-471/22

par lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu atbilstoši LESD 267. pantam, ko *Administrativen sad Sofia-grad* (Sofijas pilsētas Administratīvā tiesa, Bulgārija) iesniegusi ar 2022. gada 4. jūlija lēmumu un kas Tiesā registrēts 2022. gada 13. jūlijā, tiesvedībā

Agentsia “Patna infrastruktura”

pret

Rakovoditel na Upravlyavashtia organ na Operativna programa “Transport” 2007–2013 i direktor na direktsia “Koordinatsia na programi i proekti” v Ministerstvo na transporta (RUO),

TIESA (trešā palāta)

šādā sastāvā: palātas priekšsēdētāja K. Jirimēe [*K. Jürimäe*], tiesneši N. Pizarra [*N. Piçarra*] (referents), M. Safjans [*M. Saffjan*], N. Jēskinens [*N. Jääskinen*] un M. Gavalecs [*M. Gavalec*],

ģenerāladvokāte: T. Čapeta [*T. Čapeta*],

sekretārs: A. Kalots Eskobars [*A. Calot Escobar*],

ņemot vērā rakstveida procesu,

ņemot vērā apsvērumus, ko snieguši:

– *Agentsia “Patna infrastruktura”* vārdā – *I. Ivanov*,

* Tiesvedības valoda – bulgāru.

- *Rakovoditel na Upravlyavashtia organ na Operativna programa "Transport" 2007–2013 i direktor na direksia "Koordinatsia na programi i proekti" v Ministerstvo na transporta (RUO)* vārdā – *M. Georgiev*,
- Bulgārijas valdības vārdā – *T. Mitova*, pārstāve,
- Eiropas Komisijas vārdā – *P. Carlin, D. Drambozova* un *G. Wils*, pārstāves,

ņemot vērā pēc ģenerālvokātes uzklauššanas pieņemto lēmumu izskatīt lietu bez ģenerālvokāta secinājumiem,

pasludina šo spriedumu.

Spriedums

- 1 Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu ir, pirmkārt, par Komisijas Lēmuma C(2021) 5739 final (2021. gada 27. jūlijs) par Kohēzijas fonda ieguldījuma daļēju atcelšanu darbības programmā "Transports" 2007.–2013. gadam saistībā ar mērķi "Konverģence" Bulgārijā (turpmāk tekstā – "2021. gada 27. jūlija lēmums") spēkā esamību un, otrkārt, par Eiropas Savienības Pamattiesību hartas (turpmāk tekstā – "Harta") 41. un 47. panta, kā arī LESD 296. panta 3. punkta un Padomes Regulas (EK) Nr. 1083/2006 (2006. gada 11. jūlijs), ar ko paredz vispārīgus noteikumus par Eiropas Reģionālās attīstības fondu, Eiropas Sociālo fondu un Kohēzijas fondu un atceļ Regulu (EK) Nr. 1260/1999 (OV 2006, L 210, 25. lpp.), 98. un 100. pantu interpretāciju.
- 2 Šis prasības pieteikums iesniegts tiesvedībā starp *Agentsia "Patna infrastruktura"* (Autoceļu infrastruktūra aģentūra, Bulgārija; turpmāk tekstā – "API") pret *Rakovoditel na Upravlyavashtia organ na Operativna programa "Transport" 2007–2013 i direktor na direksia Koordinatsia na programi i proekti v Ministerstvo na transporta* (Darbības programmas "Transports" 2007.–2013. gadam vadošās iestādes vadītājs un Satiksmes ministrijas Programmu un projektu koordinācijas direktorāta direktors, Bulgārija; turpmāk tekstā – "vadošā iestāde") par minētās iestādes 2021. gada 29. decembra vēstulē API piemēroto finanšu korekciju 5 % apmērā no tāda 2012. gada 27. februāra līguma vērtības, kas finansēts no darbības programmā "Transports" 2007.–2013. gadam piešķirtās dotācijas.

Atbilstošās tiesību normas

Savienības tiesības

Regula Nr. 1083/2006

- 3 Regulas Nr. 1083/2006 65. apsvēruma, kas *ratione temporis* bija piemērojams pamatlietā, noteica:
"Saskaņā ar subsidiaritātes principu un proporcionalitātes principu galvenajai atbildībai par intervences īstenošanu un kontroli vajadzētu būt dalībvalstīm."

4 Atbilstoši šīs regulas 2. panta 7. punktam:

“Šajā regulā termini lietoti turpmāk norādītajā nozīmē:

[..]

7) “neatbilstība”: jebkurš Kopienas tiesību aktu pārkāpums, kas noticis saimnieciskās darbības subjekta darbības vai bezdarbības dēļ un kas rada vai varētu radīt kaitējumu Eiropas Savienības vispārējam budžetam, prasot no vispārējā budžeta segt nepamatotu izdevumu daļu.”

5 Minētās regulas 60. pantā “Vadošās iestādes funkcijas” bija paredzēts:

“Vadošā iestāde ir atbildīga par darbības programmas vadību un īstenošanu saskaņā ar pareizas finanšu pārvaldības principu, un jo īpaši tā:

a) nodrošina, ka darbības finansēšanai izraugās saskaņā ar kritērijiem, ko piemēro darbības programmai, un ka tās visā īstenošanas laikā atbilst spēkā esošajiem Kopienas un attiecīgās valsts noteikumiem;

[..].”

6 Šīs pašas regulas 70. panta “Vadība un kontrole” 1. un 2. punktā bija paredzēts:

“1. Dalībvalstis ir atbildīgas par darbības programmu vadību un kontroli, jo īpaši veicot šādus pasākumus:

a) nodrošinot, ka darbības programmu vadības un kontroles sistēmas izveidotas saskaņā ar 58. līdz 62. pantu un ka tās darbojas efektīvi;

b) nepieļaujot, konstatējot un labojot neatbilstības un atgūstot nepamatoti izmaksātās summas, attiecīgos gadījumos, kopā ar kavējuma procentiem. Dalībvalstis par šo ziņo Komisijai un pastāvīgi informē [Eiropas] Komisiju par administratīvo procedūru un tiesvedības gaitu.

2. Ja atbalsta saņēmējam nepamatoti izmaksātās summas nevar atgūt, dalībvalstij ir pienākums zudušās summas atmaksāt Eiropas Savienības vispārējā budžetā, ja ir konstatēts, ka zaudējumi ir radušies dalībvalsts vainas vai nolaidības dēļ.”

7 Regulas Nr. 1083/2006 98. pants “Dalībvalstu veiktās finanšu korekcijas” bija formulēts šādi:

“1. Pirmām kārtām dalībvalstu pienākums ir izmeklēt neatbilstības, pamatojoties uz jebkurām ievērojamām atkāpēm, kas attiecas uz darbību vai darbības programmu īstenošanas vai kontroles būtību vai apstākļiem un veicot vajadzīgās finanšu korekcijas.

2. Dalībvalsts veic vajadzīgās finanšu korekcijas saistībā ar konkrētām vai sistemātiskām neatbilstībām, kas konstatētas darbībās vai darbības programmās. Dalībvalsts veiktās korekcijas izpaužas kā visa vai daļēja valsts ieguldījuma darbības programmā atcelšana. Dalībvalsts ņem vērā neatbilstību būtību un nopietnību un Fondam nodarītos finansiālos zaudējumus.

[..].”

8 Šīs regulas 99. pantā "Korekciju kritēriji" bija noteikts:

"1. Komisija var veikt finanšu korekcijas, atceļot visu Kopienas ieguldījumu darbības programmā vai daļu no tā, ja pēc vajadzīgās izskatīšanas tā secina, ka:

- a) programmas vadības un kontroles sistēmā ir būtiskas nepilnības, kuras pakļauj riskam Kopienas ieguldījumu, kas jau izmaksāts programmai;
- b) apliecinātā izdevumu deklarācijā iekļautie izdevumi ir neprecīzi, un dalībvalsts tos nav izlabojusi pirms korekcijas procedūras sākšanas atbilstīgi šim punktam;
- c) dalībvalsts nav izpildījusi savas saistības saskaņā ar 98. pantu pirms korekcijas procedūras sākšanas saskaņā ar šo punktu.

2. Komisijas finanšu korekcijas pamatojas uz atsevišķiem konstatētiem neatbilstību gadījumiem, ņemot vērā neatbilstību sistemātiskumu, lai noteiktu, vai jāpiemēro vienotas likmes vai ekstrapolēta korekcija.

3. Lemjot par korekcijas apjomu, Komisija ņem vērā neatbilstības būtību un nopietnību, kā arī attiecīgajā darbības programmā konstatēto nepilnību apjomu un finansiālās sekas.

4. Ja Komisija savu nostāju pamato ar faktiem, ko konstatējuši revidenti, kas nav revidenti no Komisijas dienestiem, tad Komisija izdara pati savus secinājumus par finansiālajām sekām, iepriekš izskatot pasākumus, ko attiecīgā dalībvalsts veikusi atbilstīgi 98. panta 2. punktam, saskaņā ar 70. panta 1. punkta b) apakšpunktu iesniegtos ziņojumus un dalībvalsts atbildes.

5. Ja dalībvalsts neievēro savas saistības, kas minētas 15. panta 4. punktā, Komisija atkarībā no minēto saistību neievērošanas pakāpes var veikt finanšu korekciju, atceļot visu struktūrfondu ieguldījumu attiecīgajai dalībvalstij vai daļu no tā.

Šajā punktā minētajai finanšu korekcijai piemērojamo likmi nosaka šīs regulas īstenošanas noteikumos, ko pieņem Komisija saskaņā ar 103. panta 3. punktā minēto procedūru."

9 Minētās regulas 100. pantā "Procedūra" bija paredzēts:

"1. Pirms Komisija pieņem lēmumu par finanšu korekciju, tā sāk procedūru, informējot attiecīgo dalībvalsti par saviem provizoriskiem secinājumiem un pieprasot, lai dalībvalsts divos mēnešos iesniedz savus komentārus.

[..]

2. Komisija ņem vērā jebkurus pierādījumus, ko dalībvalsts iesniegusi 1. punktā minētajā termiņā.

3. Ja dalībvalsts nepiekrīt Komisijas provizoriskajiem secinājumiem, Komisija uzaicina dalībvalsti uz noklausīšanos, kurā abas puses, sadarbojoties partnerībā, cenšas panākt vienošanos par apsvērumiem un secinājumiem, kas no tiem izriet.

[..]

5. Ja sešos mēnešos pēc noklausīšanās dienas nav panākta vienošanās, Komisija pieņem lēmumu par finanšu korekciju, ņemot vērā visu procedūras laikā iesniegto informāciju un apsvērumus. Ja noklausīšanās nenotiek, sešu mēnešu laikposms sākas divus mēnešus no dienas, kurā saņemta Komisijas sūtītā ielūguma vēstule.”

10 Šīs pašas regulas 101. panta “Dalībvalstu saistības” bija paredzēts:

Komisijas veikta finanšu korekcija neskar dalībvalsts pienākumu turpināt atgūšanas darbības saskaņā ar šīs regulas 98. panta 2. punktu un atgūt valsts atbalstu, kas piešķirts atbilstīgi [LESD 107]. pantam un atbilstīgi 14. pantam Padomes Regulā (EK) Nr. 659/1999 (1999. gada 22. marts), ar ko nosaka sīki izstrādātus noteikumus [LESD 108]. panta piemērošana [(OV 1999, L 83, 1. lpp.)].”

Regula (ES) 2021/1060

11 Eiropas Parlamenta un Padomes Regulas (ES) 2021/1060 (2021. gada 24. jūnijs), ar ko paredz kopīgus noteikumus par Eiropas Reģionālās attīstības fondu, Eiropas Sociālo fondu Plus, Kohēzijas fondu, Taisnīgas pārkārtošanās fondu un Eiropas Jūrlietu, zvejniecības un akvakultūras fondu un finanšu noteikumus attiecībā uz tiem un uz Patvēruma, migrācijas un integrācijas fondu, Iekšējās drošības fondu un Finansiāla atbalsta instrumentu robežu pārvaldībai un vīzu politikai (OV 2021, L 231, 159. lpp.) 104. pantā “Komisijas veiktas finanšu korekcijas” ir noteikts:

“[..]

2. Pirms pieņemt lēmumu par finanšu korekciju, Komisija informē attiecīgo dalībvalsti par saviem secinājumiem un dod dalībvalstij iespēju divu mēnešu laikā iesniegt apsvērumus un pierādīt, ka pārkāpuma faktiskais apjoms ir mazāks, nekā to novērtējusi Komisija. Termiņu var pagarināt, ja par to ir panākta savstarpēja vienošanās.

3. Ja dalībvalsts nepiekrīt Komisijas secinājumiem, Komisija uzaicina dalībvalsti uz uzklauššanu, lai nodrošinātu, ka ir pieejama visa attiecīgā informācija un apsvērumi, kas vajadzīgi, lai pamatotu Komisijas secinājumus par finanšu korekcijas piemērošanu.

4. Komisija lēmumu par finanšu korekciju pieņem ar īstenošanas aktu 10 mēnešu laikā no uzklauššanas vai Komisijas pieprasītās papildinformācijas iesniegšanas dienas, ņemot vērā pārkāpumu vai būtisko trūkumu apmēru, biežumu un finansiālo ietekmi.

Kad Komisija pieņem lēmumu par finanšu korekciju, tā ņem vērā visu iesniegto informāciju un apsvērumus.

[..]”

Bulgārijas tiesības

- 12 *Zakon za upravlenie na sredstvata ot evropeyskite strukturni i investitsionni fondove* (Eiropas strukturālo un investīciju fondu līdzekļu pārvaldības likums, 2015. gada 22. decembra DV Nr. 101), redakcijā, kas piemērojama pamatlietas faktiem (turpmāk tekstā – "Eiropas fondu likums"), 70. panta 1. punktā ir paredzēts:

"Finansiālu atbalstu no Eiropas strukturālajiem un investīciju fondiem var pilnībā vai daļēji atcelt, veicot finanšu korekciju šādu iemeslu dēļ:

[..]

9. gadījumā, ja neatbilstība nozīmē līguma slēdzēja izraudzīšanās saskaņā ar 4. nodaļu noteikumu pārkāpumu, ko izraisījusi saņēmēja darbība vai bezdarbība un kas kaitē vai varētu kaitēt Eiropas strukturālajiem un investīciju fondiem;
10. par jebkuru citu neatbilstību, kura veido piemērojamo Savienības un/vai Bulgārijas tiesību aktu pārkāpumu, kas izdarīts ar saņēmēja darbību vai bezdarbību un kas kaitē vai varētu kaitēt Eiropas strukturālajiem un investīciju fondiem."
- 13 Saskaņā ar Eiropas fondu likuma 71. panta 1. punktu, "veicot finanšu korekcijas, tiek atsaukts finansiālais atbalsts, kas piešķirts atbilstoši Eiropas Sociālā fonda 3. nodaļai, vai tiek samazināta izlietoto līdzekļu summa (projekta attiecināmās izmaksas), lai sasniegtu vai atjaunotu situāciju, kurā visi Eiropas Komisijai apstiprinātie izdevumi atbilst piemērojamiem Savienības tiesību aktiem un Bulgārijas tiesību aktiem".
- 14 Eiropas fondu likuma 73. pantā ir paredzēts:

"(1) Finanšu korekciju attiecībā uz pamatu un apmēru nosaka ar pamatotu vadošās iestādes, kas apstiprināja projektu, vadītāja lēmumu.

(2) Pirms 1. punktā minētā lēmuma pieņemšanas vadošai iestādei ir jānodrošina, ka saņēmējam ir dota iespēja saprātīgā termiņā, kas nevar būt īsāks par divām nedēļām, iesniegt rakstiskus iebildumus pret finanšu korekcijas pamatu un apmēru un vajadzības gadījumā pievienot pierādījumus."

Pamatlieta un prejudiciālie jautājumi

- 15 *API* saņēma līdzekļus no darbības programmas "Transports" 2007.–2013. gadam saskaņā ar nolīgumu, kas noslēgts ar vadošo iestādi. Izpildot šo līgumu, pēc publiskā iepirkuma procedūrām tā noslēdza trīs līgumus, kuru priekšmets bija autoceļa projektēšana un būvniecība.
- 16 2017. gada 18. maijā Komisija sāka finanšu korekcijas procedūru un noteica Bulgārijas Republikai divu mēnešu termiņu apsvērumu iesniegšanai. 2019. gada 4. decembrī notika Komisijas un šīs dalībvalsts tehniskā sanāksme, lai noskaidrotu to nostājas. Uzklauššana notika arī 2021. gada 2. martā, pēc kuras minētā dalībvalsts sniedza Komisijai papildu informāciju.

- 17 Ar 2021. gada 27. jūlija lēmumu, kas adresēts Bulgārijas Republikai, Komisija uzskatīja, ka *API*, organizēdama trīs aplūkotās publiskā iepirkuma procedūras, ir pārkāpusi noteiktas Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 2004/18/EK (2004. gada 31. marts) par to, kā koordinēt būvdarbu valsts līgumu, piegādes valsts līgumu un pakalpojumu valsts līgumu slēgšanas tiesību piešķiršanas procedūru (OV 2004, L 134, 114. lpp.), tiesību normas. Pamatojoties uz Regulas Nr. 1083/2006 99. panta 2. un 3. punktu, Komisija līdz ar to atcēla daļu no Kohēzijas fonda ieguldījumu attiecīgajā darbības programmā un piemēroja vienotas likmes finanšu korekciju 5 % apmērā izdevumiem, kas deklarēti saistībā ar darbībām, uz kurām attiecas šie publiskā iepirkuma līgumi.
- 18 Pēc šī lēmuma pieņemšanas vadošā iestāde par katru no minētajiem publiskā iepirkuma līgumiem sāka finanšu korekcijas procedūru attiecībā uz *API*. Tādējādi ar 2021. gada 29. decembra vēstuli tā piemēroja finanšu korekciju 5 % apmērā no aplūkoto publiskā iepirkuma līgumu vērtības. *API* par šo lēmumu cēla prasību *Administrativen sad Sofia-grad* (Sofijas pilsētas Administratīvā tiesa, Bulgārija), kas ir iesniedzējtiesa.
- 19 Šai tiesai ir šaubas par 2021. gada 27. jūnija lēmuma spēkā esamību. Tā tostarp norāda, ka Komisija, papildus tam, ka tā nav nedz pietiekami pamatojusi šo lēmumu, nedz ņēmusi vērā iespējamo pretrunu starp aplūkoto publicēto paziņojumu par līgumu un iepirkuma procedūras specifikācijām, kas ietilpst iepirkuma procedūras dokumentācijā, ir vairākkārt atsaukusies uz Tiesas judikatūru par Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 2004/17/EK (2004. gada 31. marts), ar ko koordinē iepirkuma procedūras, kuras piemēro subjekti, kas darbojas ūdensapgādes, enerģētikas, transporta un pasta pakalpojumu nozarēs (OV 2004, L 134, 1. lpp.), interpretāciju, lai gan tajā izskatītajā lietā piemērojamā direktīva ir Direktīva 2004/18.
- 20 Iesniedzējtiesa turklāt jautā, vai Hartas 41. pants ļauj Komisijai konstatēt publiskā iepirkuma līgumu jomā piemērojamo tiesību normu pārkāpumu, pamatojoties vienīgi uz dalībvalsts apsvērumiem, nevis uz līgumslēdzējas iestādes apsvērumiem, vai kompetentajām valsts iestādēm pirms finanšu korekcijas piemērošanas ir jākonstatē neatbilstība atsevišķā procedūrā vai arī tās var pamatoties uz Komisijas izdarīto konstatējumu par neatbilstību, un tādā gadījumā – vai Hartas 47. pants nepieļauj, ka tiesai, kuras kompetencē ir pārbaudīt valsts korekcijas pasākumu, ir saistošs Komisijas izdarītais neatbilstības konstatējums.
- 21 Šādos apstākļos *Administrativen sad Sofia-grad* (Sofijas pilsētas Administratīvā tiesa) nolēma apturēt tiesvedību un uzdot Tiesai šādus prejudiciālus jautājumus:
- “1) Vai [2021. gada 27. jūlija lēmums] ir spēkā, ņemot vērā prasības, kas izvirzītas attiecībā uz veiktās pārbaudes juridisko pamatu, pamatojumu, pilnīgumu un objektivitāti saskaņā ar LESD 296. panta trešo daļu, un labas pārvaldības principu atbilstoši [Hartas] 41. pantam?
- 2) Vai Regulas Nr. 1083/2006 100. pants ir jāinterpretē tādējādi, ka Komisijai, lai tās lēmumi būtu likumīgi, nav jākonstatē, jāpārbauda un jā kvalificē visi procedūrā juridiski nozīmīgie fakti, bet gan savi secinājumi ir jāierobežo un jāizdara, pamatojoties tikai uz paziņojumu un apsvērumu vai informācijas apmaiņu ar dalībvalsti?
- 3) Vai tādā situācijā kā šajā lietā, kad ir spēkā esošs Komisijas tiesību akts, ar kuru dalībvalstij tiek piemērota finanšu korekcija par neatbilstību Eiropas Savienības fondu līdzekļu izlietojumā trīs atsevišķās publiskā iepirkuma procedūrās, kompetentajām valsts iestādēm ir pienākums veikt savu neatbilstību konstatācijas procedūru, lai likumīgi piemērotu finanšu korekciju saskaņā ar Regulas Nr. 1083/2006 98. pantu?

- 4) Ja atbilde uz iepriekš minēto jautājumu ir noliedzīga, vai jāizdara pieņēmums, ka saskaņā ar Hartas 41. pantā paredzētajām tiesībām uz labu pārvaldību ir garantētas personu tiesības piedalīties dalībvalstu finanšu korekcijas piemērošanas procedūrā?
- 5) Vai Hartas 47. pants ir jāinterpretē tādējādi, ka valsts tiesai ir saistoši Komisijas konstatējumi un secinājumi tādā situācijā kā šajā lietā, kurā ir spēkā esošs Komisijas tiesību akts, ar ko dalībvalstij ir noteikta finanšu korekcija par neatbilstību Eiropas Savienības līdzekļu izlietojumā trīs atsevišķās publiskā iepirkuma procedūrās, ja tai ir jālemj par prasību, kura celta par finanšu korekciju, ko veikusi kompetentā valsts iestāde saistībā ar vienu no šī publiskā iepirkuma procedūrām, vai arī no minētās tiesību normas izriet, ka tai visaptverošā tiesvedībā, izmantojot visus likumā paredzētos līdzekļus, ir jānoskaidro un jāpārbauda strīdā juridiski nozīmīgie fakti un apstākļi, piedāvājot tiesisku risinājumu?
- 6) Ja uz iepriekš uzdoto jautājumu tiek atbildēts tādējādi, ka valsts tiesai ir saistošs Komisijas lēmums, tostarp tās konstatētie fakti, vai var uzskatīt, ka personām, kurām tikusi piemērota finanšu korekcija, ir garantētas Hartas 47. pantā paredzētās tiesības uz efektīvu tiesību aizsardzību un taisnīgu lietas izskatīšanu?"

Par prejudiciālajiem jautājumiem

Par pirmo un otro jautājumu

- 22) Vispirms jānorāda, ka, lai gan iesniedzējtiesa otrajā jautājumā atsaucas uz Regulas Nr. 1083/2006 100. pantu, šajā gadījumā Komisija tomēr ir ievērojusi procedūru, kas ieviesta ar Regulas 2021/1060 104. pantu, uzskatīdama, ka pēdējais minētais pants ir piemērojams *ratione temporis*, ņemot vērā tajā ietvertu tiesību normu procesuālo raksturu.
- 23) Šādos apstākļos pirmie divi jautājumi, kas jāizskata kopā, ir jāsaprot tādējādi, ka to mērķis ir noteikt, vai, ņemot vērā LESD 296. panta 2. punktu, Hartas 41. pantu un Regulas 2021/1060 104. pantu, 2021. gada 27. jūlija lēmums ir spēkā neesošs.
- 24) Pirmkārt, attiecībā uz apgalvoto Komisijas pieļauto Hartas 41. panta 2. punkta a) apakšpunktā garantēto tiesību tikt uzklaušītam pārkāpumu, jo nav uzklaušīts fonda līdzekļu saņēmējs, it īpaši no 2021. gada 27. jūlija lēmuma 22.–27. apsvēruma, kā arī no vadošās iestādes, Bulgārijas valdības un Komisijas rakstveida apsvērumiem izriet, ka, lai gan Regulas 2021/1060 104. pantā nav skaidri paredzēts Komisijas pienākums uzklaušīt fonda līdzekļu saņēmēju, gan šīs iestādes, gan API pārstāvji šajā gadījumā piedalījās tehniskajā sanāksmē, kā arī uzklaušīšanā, kuru Komisija organizēja šajā pantā paredzētajā procedūrā.
- 25) Otrkārt, attiecībā uz apgalvoto Komisijas pieļauto LESD 296. panta 2. punktā un Hartas 41. panta 2. punkta c) apakšpunktā paredzētā pienākuma norādīt pamatojumu neizpildi jāatgādina, ka šajā pamatojumā nepārprotami un viennozīmīgi jāatspoguļojas tā autora argumentācijai, lai ļautu ieinteresētajām personām noskaidrot šī akta pamatojumu un kompetentajai tiesai veikt pārbaudi (skat. it īpaši spriedumus, 1998. gada 2. aprīlis, Komisija/Sytraval un Brink's France, C-367/95 P, EU:C:1998:154, 63. punkts; 2001. gada 22. marts, Francija/Komisija, C-17/99, EU:C:2001:178, 35. punkts, kā arī 2021. gada 2. septembris, EPSU/Komisija, C-928/19 P, EU:C:2021:656, 108. punkts).

- 26 Prasība norādīt pamatojumu ir jāizvērtē, ņemot vērā konkrētā gadījuma apstākļus, it īpaši akta saturu, izvirzīto pamatu būtību un akta adresātu vai citu personu, kuras šis akts ietekmē tieši un individuāli, iespējamās intereses saņemt paskaidrojumus. Tādējādi netiek prasīts, lai akta pamatojumā tiktu precizēti visi faktiskie un tiesiskie apstākļi, kas varētu tikt uzskatīti par nozīmīgiem (šajā nozīmē skat. spriedumus, 1998. gada 2. aprīlis, Komisija/*Sytraval* un *Brink's France*, C-367/95 P, EU:C:1998:154, 63. punkts, kā arī 2010. gada 14. oktobris, *Deutsche Telekom* /Komisija, C-280/08 P, EU:C:2010:603, 131. punkts).
- 27 Šajā ziņā vispirms Komisija pēc tam, kad 2021. gada 27. jūlija lēmuma 28.–36. apsvērumā, kā prasīts Regulas 2021/1060 104. panta 2. punktā, bija norādījusi iemeslus, kas tai likuši secināt pārkāpuma esamību, tā 49.–67. apsvērumā atbildēja uz argumentiem, kurus Bulgārijas Republika bija izvirzījusi dažādās viedokļu apmaiņās, kas notika šajā 104. pantā paredzētās procedūras gaitā. Tādējādi Komisija izvērtēja, vai šīs dalībvalsts izvirzītie pamatojumi var tikt uzskatīti par ārkārtas apstākļiem, kas attaisno atkāpi no šajā gadījumā minētajām Direktīvas 2004/18 normām.
- 28 Turpinājumā par tāda argumenta specifiku, saskaņā ar kuru Komisija neesot ņēmusi vērā katra no trim līgumiem, uz ko attiecas finanšu korekcijas pasākums, no 2021. gada 27. jūlija lēmuma 32., 33. un it īpaši 56.–59. apsvēruma izriet, ka līgumslēdzēja iestāde katram konsorcijs dalībniekam, ar kuru tika noslēgti šie līgumi, katrā no minētajiem līgumiem ir noteikusi identisku prasību, proti, pieredzi tādu autoceļu būvniecībā, kuru konstrukcija spēj izturēt 11,5 tonnu kravnesību uz vienu asi, nenorādot nekādu pamatojumu, kas būtu saistīts ar ārkārtējiem apstākļiem. Komisija, pamatojoties uz 2017. gada 5. aprīļa sprieduma *Borta* (C-298/15, EU:C:2017:266) 91. punktu, šo prasību, kas vienādi noteikta visiem konsorcijs dalībniekiem neatkarīgi no to konkrētajām profesionālajām spējām šajā konsorcijs, uzskatīja par nesamērīgu.
- 29 Tas, kā norāda iesniedzējtiesa, ka šis spriedums attiecas uz Direktīvu 2004/17, bet pamatlietā piemērojamā direktīva ir Direktīva 2004/18, neizslēdz ne Direktīvas 2004/17, ne minētā sprieduma atbilstību. Proti, šīm abām direktīvām ir līdzīgs priekšmets, tām ir vieni un tie paši juridiskie pamati, un nozīmīgā Direktīvas 2004/18 tiesību norma ir formulēta tāpat kā tai atbilstošā tiesību norma Direktīvā 2004/17, jo 2017. gada 5. aprīļa spriedumā *Borta* (C-298/15, EU:C:2017:266) turklāt ir atsauce uz 2016. gada 7. aprīļa spriedumu *Partner Apelski Dariusz* (C-324/14, EU:C:2016:214), kas attiecas uz Direktīvas 2004/18 interpretāciju.
- 30 Visbeidzot, attiecībā uz apgalvoto pretrunu starp publicēto paziņojumu par līgumu un specifikācijām, kas ietilpa iepirkuma procedūras dokumentācijā, par to, vai katram konsorcijs vai katram konsorcijs dalībniekam atsevišķi bija jāatbilst atlases kritērijiem, ir jākonstatē, ka šādas pretrunas, pieņemot, ka tās ir pierādītas, puses nav izvirzījušas finanšu korekcijas procedūras laikā, kas veikta, piemērojot Regulas 2021/1060 104. pantu. Līdz ar to Komisijai nevar pārnest, ka tā šajā ziņā nav izpildījusi savu pienākumu norādīt pamatojumu.
- 31 Ņemot vērā iepriekš minētos iemeslus, ir jāsecina, ka pirmā un otrā jautājuma kopīgā izskatīšanā nav atklājies neviens apstāklis, kas varētu ietekmēt 2021. gada 27. jūlija lēmuma spēkā esamību.

Par trešo un ceturto jautājumu

- 32 Ar trešo un ceturto jautājumu, kurus ir lietderīgi izskatīt kopā, iesniedzējtiesa būtībā vēlas noskaidrot, vai Regulas Nr. 1083/2006 98. panta 2. punkts, lasot to kopsakarā ar Hartas 41. pantu, ir jāinterpretē tādējādi, ka tad, ja lēmumā, kas pieņemts, pamatojoties uz šīs regulas 99. pantu, Komisija konstatē neatbilstību minētās regulas 2. panta 7. punkta izpratnē un līdz ar to piemēro

dalībvalstij finanšu korekciju, valsts kompetentajām iestādēm, izmantojot autonomu administratīvu procedūru, ir jāatgūst nepamatoti saņemtās summas, fondu līdzekļu saņēmējam piemērojot finanšu korekciju.

- 33 No Regulas Nr. 1083/2006 98. un 99. panta, lasot tos kopsakarā ar šīs regulas 65. apsvērumu, izriet, ka dalībvalstij vispirmām kārtām ir jāpārbauda fondu līdzekļu pareiza izmantošana un attiecīgā gadījumā jākonstatē, vai pastāv neatbilstība minētās regulas 2. panta 7. punkta izpratnē. Tādējādi šīs pašas regulas 98. panta 2. punkta pirmajā daļā ir precizēts, ka dalībvalstīm ir pienākums veikt finanšu korekcijas, ja tās konstatē neatbilstības saistībā ar darbībām vai darbības programmām (šajā nozīmē skat. spriedumus, 2016. gada 26. maijs, *Județul Neamț* un *Județul Bacău*, C-260/14 un C-261/14, EU:C:2016:360, 48. punkts, kā arī 2017. gada 6. decembris, *Compania Națională de Administrare a Infrastructurii Rutiere*, C-408/16, EU:C:2017:940, 64. un 65. punkts).
- 34 Šādu interpretāciju apstiprina Regulas Nr. 1083/2006 60. panta a) punkts, saskaņā ar kuru vadošā iestāde nodrošina, ka finansēšanai izraudzītās darbības visā īstenošanas laikā atbilst spēkā esošajiem Savienības un attiecīgās valsts noteikumiem.
- 35 Tādējādi tikai pakārtoti, lai novērstu dalībvalsts pienākumu neizpildi, Komisijai, pamatojoties uz Regulas Nr. 1083/2006 99. pantu, ir tiesības veikt finanšu korekcijas pasākumus pēc tam, kad tā ir secinājusi, ka dalībvalsts nav izpildījusi savus pienākumus saskaņā ar šīs regulas 98. pantu. Šajā gadījumā Komisija 2021. gada 27. jūlija lēmumā norādīja, ka Bulgārijas Republika nav pieņēmusi nevienu lēmumu, pamatojoties uz minētās regulas 98. pantu.
- 36 Turklāt no Regulas Nr. 1083/2006 101. panta izriet – tas, ka Komisija piemēro finanšu korekciju dalībvalstij, neskar tās pienākumu, piemērojot šīs regulas 98. panta 2. punktu, atgūt no to saņēmējiem nepamatoti saņemtos Eiropas fondu līdzekļus.
- 37 Šādu interpretāciju apstiprina Regulas Nr. 1083/2006 70. panta 1. punkta b) apakšpunkts, kurā noteikts, ka dalībvalstīm, kas ir atbildīgas par darbības programmu vadību un kontroli, ir pienākums atgūt nepamatoti izmaksātās summas, attiecīgos gadījumos kopā ar kavējuma procentiem.
- 38 No tā izriet, ka, ciktāl dalībvalstīm ir pienākums atgūt Eiropas fondu līdzekļus, kas nepamatoti saņemti šo fondu līdzekļu saņēmēju ļaunprātīgas izmantošanas vai nolaidības dēļ, tas, ka dalībvalstis ir veikušas atmaksu Savienībai saskaņā ar tām adresēto Komisijas lēmumu, principā neatbrīvo tās no pienākuma atgūt minētos fondu līdzekļus no šiem saņēmējiem (pēc analogijas skat. spriedumus, 2008. gada 13. marts, *Vereniging Nationaal Overlegorgaan Sociale Werkvoorziening* u.c., no C-383/06 līdz C-385/06, EU:C:2008:165, 38. un 58. punkts; 2011. gada 21. decembris, *Chambre de commerce et d'industrie de l'Indre*, C-465/10, EU:C:2011:867, 34. punkts, kā arī 2014. gada 18. decembris, *Somvao*, C-599/13, EU:C:2014:2462, 44. un 45. punkts).
- 39 Tādējādi, ja Komisija, pamatojoties uz Regulas Nr. 1083/2006 99. pantu, pieņem lēmumu par finanšu korekciju, dalībvalstij saskaņā ar šīs regulas 101. pantu ir pienākums atgūt nepamatoti saņemtās summas, veicot finanšu korekciju pasākumus atbilstoši minētās regulas 98. panta 2. punktam, izņemot, ja šī atgūšana ir kļuvusi neiespējama šīs dalībvalsts vainas vai nolaidības dēļ (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2020. gada 1. oktobris, *Elme Messer Metalurgs*, C-743/18, EU:C:2020:767, 71. punkts).

- 40 Nosakot šādus Savienības tiesību īstenošanas pasākumus, dalībvalstīm ir jāievēro vispārējie šo tiesību principi, kā arī Hartas tiesību normas (šajā nozīmē skat. spriedumus, 2016. gada 26. maijs, *Județul Neamț un Județul Bacău*, C-260/14 un C-261/14, EU:C:2016:360, 54. punkts, kā arī 2022. gada 17. novembris, *Avicarvil Farms*, C-443/21, EU:C:2022:899, 38. punkts).
- 41 Tā kā šajā kontekstā iesniedzējtiesa atsauca it īpaši uz Hartas 41. pantu par tiesībām uz labu pārvaldību, ir jāuzsver, ka šis pants attiecas uz Savienības iestādēm, struktūrām un organizācijām, nevis uz dalībvalstu iestādēm un struktūrām, līdz ar to privātpersona nevar atsaukties uz minēto pantu attiecībā uz valsts iestādēm (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2014. gada 17. jūlijs, YS u.c., C-141/12 un C-372/12, EU:C:2014:2081, 67. punkts). Tomēr, ja dalībvalsts īsteno Savienības tiesības, prasības, kas izriet no labas pārvaldības principa kā Savienības tiesību vispārējā principa, tostarp ikvienas personas tiesības uz objektīvu un pieņemamā termiņā veiktu jautājumu izskatīšanu, ir piemērojamas kompetentās valsts iestādes veiktajā procedūrā (šajā nozīmē skat. spriedumus, 2014. gada 8. maijs, N., C-604/12, EU:C:2014:302, 49. un 50. punkts, kā arī 2022. gada 10. februāris, *Bezirkshauptmannschaft Hartberg-Fürstenfeld* (Noilguma termiņš), C-219/20, EU:C:2022:89, 37. punkts).
- 42 Ciktāl iesniedzējtiesa atsauca arī uz tiesībām piedalīties tiesvedībā, ir jāprecizē, ka šādas tiesības, ja vien tās ļauj īstenot tiesības tikt uzklusītam, ir tiesību uz aizstāvību, kuru ievērošana ir vispārējs Savienības tiesību princips, neatņemama sastāvdaļa. Tiesības tikt uzklusītam ikvienai personai garantē iespēju lietderīgi un efektīvi paust savu viedokli administratīvajā procesā un pirms jebkura lēmuma, kas var nelabvēlīgi skart viņas intereses, pieņemšanas, tostarp tad, ja šāda prasība nav paredzēta piemērojamajā tiesiskajā regulējumā. Noteikuma, saskaņā ar kuru nelabvēlīga lēmuma adresātam jābūt iespējai sniegt savus apsvērumus pirms šā lēmuma pieņemšanas, mērķis ir ļaut kompetentajai iestādei efektīvi ņemt vērā visu atbilstošu informāciju (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2014. gada 5. novembris, *Mukarubega*, C-166/13, EU:C:2014:2336, 44.–47. un 49. punkts).
- 43 Tādējādi šī norma ir piemērojama finanšu korekcijas procedūrai, ko, pamatojoties uz Regulas Nr. 1083/2006 98. panta 2. punktu, veic valsts iestādes pēc Komisijas lēmuma, ar kuru konstatēta neatbilstība.
- 44 Ņemot vērā iepriekš minētos apsvērumus, uz trešo un ceturto jautājumu ir jāatbild, ka Regulas Nr. 1083/2006 98. panta 2. punkts, lasot to kopsakarā ar Savienības tiesību vispārējiem labas pārvaldības, tiesību uz aizstāvību ievērošanas un pušu procesuālo tiesību vienlīdzības principiem, ir jāinterpretē tādējādi, ka tad, ja Komisija lēmumā, kas pieņemts, pamatojoties uz šīs regulas 99. pantu, ir konstatējusi neatbilstību minētās regulas 2. panta 7. punkta izpratnē un tāpēc dalībvalstij piemēro finanšu korekciju, kompetentajām valsts iestādēm pēc autonomas administratīvās procedūras, kuras laikā šis saņēmējs varēja lietderīgi un efektīvi darīt zināmus savus apsvērumus, piemērojot finanšu korekciju fonda līdzekļu saņēmējam, principā ir jāatgūst nepamatoti izmaksātās summas.

Par piekto un sesto jautājumu

- 45 Ar piekto un sesto jautājumu, kuri jāizskata kopā, iesniedzējtiesa būtībā vaicā, vai Hartas 47. pants ir jāinterpretē tādējādi, ka tas nepieļauj, ka valsts tiesai ir saistošs Komisijas galīgais lēmums, ar kuru neatbilstības dēļ pilnībā vai daļēji tiek atcelta iemaksa no Eiropas Savienības fonda, ja šajā tiesā ir celta prasība par valsts tiesību aktu, ar kuru, izpildot šo lēmumu, šī fonda līdzekļu saņēmējam tiek piemērota finanšu korekcija.

- 46 Hartas 47. pantā garantētais tiesību uz efektīvu tiesību aizsardzību princips ietver vairākus aspektus, kuru vidū ir tiesības uz aizstāvību, pušu procesuālo tiesību vienlīdzības princips, tiesības uz lietas izskatīšanu tiesās, kā arī tiesības uz konsultāciju, aizstāvību un pārstāvību (spriedums, 2012. gada 6. novembris, *Otis* u.c., C-199/11, EU:C:2012:684, 48. pants).
- 47 Kā atgādināts šī sprieduma 42. punktā, tiesības tikt uzklautam, kas ir tiesību uz aizstāvību neatņemama sastāvdaļa, ikvienai personai garantē iespēju lietderīgi un efektīvi paust savu viedokli procesā (spriedums, 2021. gada 26. oktobris, *Openbaar Ministerie* (Tiesības tikt uzklautam izpildes tiesu iestādē), C-428/21 PPU un C-429/21 PPU, EU:C:2021:876, 62. punkts). Šīs tiesības tiktu pārkāptas, ja tiesas nolēmums varētu tikt pamatots ar faktiem un dokumentiem, ar kuriem pašas puses vai viena no tām nav varējusi iepazīties un par kuriem tās līdz ar to nav varējušas paust savu nostāju (spriedums, 2022. gada 17. novembris, *Harman International Industries*, C-175/21, EU:C:2022:895, 63. punkts).
- 48 Tāpat pušu procesuālo tiesību vienlīdzības princips, kas tāpat kā sacīkstes princips izriet no tiesībām uz lietas taisnīgu izskatīšanu, nozīmē, ka katrai pusei apstākļos, kuros tā nav skaidri nelabvēlīgākā situācijā salīdzinājumā ar savu pretinieku, jāsniedz saprātīga iespēja izklāstīt savus prasījumus, tostarp savus pierādījumus. Tādējādi šis princips garantē pušu tiesību un pienākumu vienlīdzību, it īpaši attiecībā uz noteikumiem par pierādījumu iegūšanu un sacīkstes procesu kompetentajā tiesā. No tā izriet, ka katrai pusei tiesvedībā ir jābūt iespējai izvērtēt un apstrīdēt jebkuru šai tiesai iesniegtu dokumentu (šajā nozīmē skat. spriedumus, 2012. gada 6. novembris, *Otis* u.c., C-199/11, EU:C:2012:684, 71. un 72. punkts; 2022. gada 10. februāris, *Bezirkshauptmannschaft Hartberg-Fürstenfeld* (Noilguma termiņš), C-219/20, EU:C:2022:89, 46. punkts, kā arī 2022. gada 17. novembris, *Harman International Industries*, C-175/21, EU:C:2022:895, 62. punkts).
- 49 No tā izriet, ka tad, ja dalībvalsts tiesā ir celta prasība par valsts tiesību aktu, ar kuru Eiropas Savienības fondu līdzekļu saņēmējam tiek piemērota finanšu korekcija un kurš ir pieņemts, izpildot Komisijas galīgo lēmumu, ar ko neatbilstību dēļ pilnībā vai daļēji tiek atcelta šāda fonda iemaksa, šai tiesai ir jābūt iespējai pārbaudīt arī šī pēdējā minētā lēmuma spēkā esamību. Ja valsts tiesa uzskata, ka viens vai vairāki lietas dalībnieku norādītie Komisijas lēmuma spēkā neesamības pamati vai pamati, kas izvirzīti pēc tiesas ierosmes, ir pamatoti, tai ir pienākums apturēt tiesvedību un vērsties Tiesā ar lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu spēkā esamības izvērtēšanai, jo Tiesai vienīgajai ir kompetence konstatēt Savienības tiesību akta spēkā neesamību (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2021. gada 21. februāris, *VodafoneZiggo Group/Komisija*, C-689/19 P, EU:C:2021:142, 144. punkts).
- 50 Šāds lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu mehānisms, ciktāl tas ļauj Tiesā apstrīdēt Komisijas veikto neatbilstības konstatējumu, ļauj nodrošināt Hartas 47. pantā paredzētās tiesības uz efektīvu tiesību aizsardzību, kas ir valsts tiesību akta par piedziņu adresātiem, ja ar šo aktu dalībvalsts iestādes īsteno Savienības tiesības.
- 51 Ņemot vērā iepriekš minētos apsvērumus, uz piekto un sesto jautājumu ir jāatbild, ka Hartas 47. pants ir jāinterpretē tādējādi, ka tas pieļauj, ka valsts tiesai ir saistošs Komisijas galīgais lēmums, ar kuru neatbilstības dēļ pilnībā vai daļēji tiek atcelta Eiropas Savienības fonda iemaksa, ja šajā tiesā ir celta prasība par valsts tiesību aktu, ar kuru, izpildot šo lēmumu, tiek piemērota finanšu korekcija šī fonda līdzekļu saņēmējam, jo, ja valsts tiesai ir šaubas par šī lēmuma spēkā esamību, tai ir pienākums vērsties Tiesā ar lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu minētā lēmuma spēkā esamības izvērtēšanai.

Par tiesāšanās izdevumiem

- 52 Attiecībā uz pamatlietas pusēm šī tiesvedība ir stadija procesā, kuru izskata iesniedzējtiesa, un tā lemj par tiesāšanās izdevumiem. Izdevumi, kas radušies, iesniedzot apsvērumus Tiesai, un kas nav minēti lietas dalībnieku tiesāšanās izdevumi, nav atlīdzināmi.

Ar šādu pamatojumu Tiesa (trešā palāta) nospriež:

- 1) Pirmā un otrā jautājuma kopīgā izskatīšanā nav atklājies neviens apstāklis, kas varētu ietekmēt Komisijas Lēmuma C(2021) 5739 final (2021. gada 27. jūlijs) par Kohēzijas fonda ieguldījuma daļēju atcelšanu darbības programmā "Transports" 2007.–2013. gadam saistībā ar mērķi "Konverģence" Bulgārijā spēkā esamību.
- 2) Padomes Regulas (EK) Nr. 1083/2006 (2006. gada 11. jūlijs), ar ko paredz vispārīgus noteikumus par Eiropas Reģionālās attīstības fondu, Eiropas Sociālo fondu un Kohēzijas fondu un atceļ Regulu (EK) Nr. 1260/1999, 98. panta 2. punkts, lasot to kopsakarā ar Savienības tiesību vispārējiem labas pārvaldības, tiesību uz aizstāvību ievērošanas un pušu procesuālo tiesību vienlīdzības principiem,

ir jāinterpretē tādējādi, ka

tad, ja Eiropas Komisija lēmumā, kas pieņemts, pamatojoties uz šīs regulas 99. pantu, ir konstatējusi neatbilstību minētās regulas 2. panta 7. punkta izpratnē un tāpēc dalībvalstij piemēro finanšu korekciju, kompetentajām valsts iestādēm pēc autonomas administratīvās procedūras, kuras laikā šis saņēmējs varēja lietderīgi un efektīvi darīt zināmus savus apsvērumus, piemērojot finanšu korekciju fonda līdzekļu saņēmējam, principā ir jāatgūst nepamatoti izmaksātās summas.

- 3) Eiropas Savienības Pamattiesību hartas 47. pants

ir jāinterpretē tādējādi, ka

tas pieļauj, ka valsts tiesai ir saistošs Komisijas galīgais lēmums, ar kuru neatbilstības dēļ pilnībā vai daļēji tiek atcelta Eiropas Savienības fonda iemaksa, ja šajā tiesā ir celta prasība par valsts tiesību aktu, ar kuru, izpildot šo lēmumu, tiek piemērota finanšu korekcija šī fonda līdzekļu saņēmējam, jo, ja valsts tiesai ir šaubas par šī lēmuma spēkā esamību, tai ir pienākums vērsties Tiesā ar lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu minētā lēmuma spēkā esamības izvērtēšanai.

[Paraksti]